

CÂNTAREA ROMÂNIEI

DE

VINTILĂ HORIA

Unchiului Alexandru, căzut la Turtucaia pentru împlinirea celei mai mari Românii.

CÂNTUL ÎNTÂI

In fața veacurilor tale mă închin, sfântă țară Românie. Sfântă țară Românie, în fața mileniilor tale înclin, ca pe un steag sfâșiat de bătăliile vieții, sufletul meu. Și îți implor fruntea munților tăi, ochii apelor tale, trupul câmpurilor și al colinelor tale: dă rod frunții mele și mâinii acesteea care se apleacă spre cunoașterea ta, ca spre o limpede apă de seară. Eu n'am alt zeu, ca poetul de demult; eu te am pe tine, sfântă țară Românie și cred în tine mai mult decât Iuliu Cezar în zeul Marte, mai mult decât Dante în imaginea Beatricei, mai mult decât înțeleptul în noaptea adâncă și grea de înțelesuri din ochii bufniței. Apleacă-te peste zăpada hârtiei și îndreaptă prin ea pașii subțiri ai condeiului. Mângâie-mi fruntea când, obosită, va voi să-și întoarcă fața spre stele: căci aici mi-e dragostea și credința, în pământul tău încins de Mare, de Bug și de Tisa, iar cerul de de-asupra mi-e numai vis, numai îndemn versurilor și ispitelor fără sfârșit.

O clipă! Ascult bătaia ceasornicului din mine; simt cum se va arunca în curând într'o fugă nebună, la capătul căreea cântarea aceasta va lua sfârșit și condeiul, ca un penel obosit de prea multă culoare, va cădea peste foile 'mprăștiate. Iată, o ceață ciudată mă cuprinde, nu cenușie și nici întunecată, ci albă ca o lumină prea tare care nu mă lasă să văd, nu vrea să mă lase să văd, decât curgerea din adânc a veacurilor tale care au fost și a celor ce vor să vină. Ce zgomote urcă din valurile albe din jur? E fiorul din vremi al bătăliilor tale? E cutremurul de peste milenii al clipei uriașe în care pământul ți-a zămislit ființa perfectă, ca Marea trupul Venerei? E, poate, bătaia tunului dela răsărit, țipătul fraților dela miază-noapte? Sau cântă poate, cu voci ruginite de vreme, sufletele eroilor și ale martirilor și ale sfinților care ți-au plouat țărâna cu lacrimi și sânge, mamă, soră și soție, îndurerată și sublimă Românie?

Aplec urechea peste pământ până ating firele de iarbă. Miroase numai a tine, pretutindeni, se aud numai vocile tale subpământene, pretutindeni; oriunde mi-aș întoarce ochii și mi-aș apleca urechea, numai cu obrazul tău mă întâlnesc, numai par-

fumul tău de primăvară îmbătată de îmbrățișarea florilor și a albinelor îl simt, Românie îndurerată și sublimă, răstignită și înviată ca azima în bobul brazdelor, ca vinul în soarele de toamnă al strugurelui, ca trupul lui Hristos pe crucea Golgotei. Trupul tău viu va fi și întreg și puternic ca viața fără de sfârșit a lumii de dincolo Românie.

Intr'o dimineață de vară, întins peste umbra unui stejar, am auzit pasările rostindu-ți din pliscuri numele fermecat. Și într'o iarnă, rătăcit pe pământuri străine, sub ceruri întunecate și triste că n'au fost menite să oglindească cristalul apelor tale, am auzit un cântec de pasăre ciripindu-ți numele, Românie. Un cântec de pasăre înghețată și desnădăjduită de porunca destinului care o ținea departe de ramurile copacilor românești și de grăunțele țarinei tale, prea curată patrie a bunilor, a vitejilor și a înțelepților. Și o icoană de sfânt, într'o catedrală a apusului, a lácrimat ușor când m'am apropiat de ea și buzele arse au șoptit parcă durerea lor de a nu fi fost zugrăvite la Sucevița sau la Cozia, acolo unde văzduhul e dulce ca miezul merelor domnești căzute de toamnă în iarba umedă de rouă. Și un vârf de munte, dintr'o țară cu brazi mulți și cu mesteacăni feciorelnici, cumplit s'a clătinat când am pus piciorul pe creasta lui și rău m'a certat, ca și cum aș fi fost vinovat că soarele nu răsare peste România de după piscul lui, undeva în Carpații neamului meu. Și toate pasările și toate icoanele și toți munții pământului sunt mai triști, mai fără culoare, mai obosiți de aripa timpului și mai dezolați că n'au văzut lumina între hotarele tale, țară rotundă și limpede ca ochiul Tatălui nostru.

Și într'un vis, odată, într'o noapte de furtună, ți-am văzut soldații trecând fluviile din margini și cuprinzând sub lanțurile tancurilor și sub zborul pasărilor de oțel tot ce Dumnezeu a însemnat cu semn românesc atunci când a dat drumul pământului pe cărările nevăzute și lungi ale necuprinsului. Și am mai văzut corăbiile tale spintecând valurile de noapte ale Mării Negre și cuprinzându-i țărmurile cu fâlfâirea steagului în trei culori. Și toate semințiile lumii se aplecau în fața soldatului cu chip ars de soare și cu legile dreptății și ale omeniei scrise pe tabla de marmoră a frunții. Și un glas mare suna din cele patru unghiuri cadențele blânde și moi, cristaline și sonore, ale limbii tale, dulce țară Românie. Iar din trupul tău, ca subt un vânt de geniu, creșteau biserici și palate, tăiate în piatră albă și cenușie, sprijinite pe brațele coloanelor, alintate de dangătul clopotelor și de glasul acela de pretutindeni care scanda gloria trecutului, a prezentului și a viitorului românesc.

Când m'am trezit, băteau într'adevăr clopotele și glasuri de aramă cutremurau lina așezare a perdelelor. In dimineața aceea o voce de oțel spintecase văzduhul suferind al Țării: „Treceți Prutul! Treceți Prutul!" Și mulțimile românești răspunseseră, ca un ecou ale cărei aripi crescuseră din stâncă în stâncă și din suflet în suflet: „Nu numai Prutul! Nu numai Prutul!" In dimineața aceea am crezut pentru prima oară în profețiile viselor și am tras abia condeiul pentru lupta numelui tău de floare.

O clipă, numai o clipă, opriți-vă umbletul, bătăi ale inimii. O clipă, numai o clipă. Caii gândului sunt în spume, pasările închipuirii le-au ostenit aripile și în seara aceasta străină care mă 'nconjoară, s'au deslegat rănile dorului și ale nostalgiei. Aici e Apusul. Trebue să privesc acolo, o clipă numai, către apa vie a Răsăritului, ca să-mi trag sufletul scrisului. Aici au murit arhitecții înaltelor coloane, iar maeștii turnurilor gotice s'au spintecat în prea ascuțitele vârfuri de piatră. Aici dalele de marmoră s'au

ros de pași și sufletele credincioșilor de prea multă rugă s'au tocit. Aici nimeni nu mai crede în troheii inspirației și nimeni nu mai dăltuește iambii suitori. In țările amurgului totul se 'nclină spre amintire și moarte, căci prea lungi și încărcate de grele glorii sunt veacurile care au trecut. Mesteacănii și pinii, fagii sau chiparoșii, leandrii din Sud și brațele disperte ale sălciilor, nu și-au pierdut încă frunza, dar nu cer decât o singură fluturare de vânt. Dece tac clopotele aici? Dece glasul oamenilor e ca luciul stins al catifelelor? Dece pașii nu mai răsună? Dece ochii nu mai au scântei? Dece femeile nu mai știu să iubească, nici bărbații să urască? Dece amurgul e un anotimp fără 'ncheere și nu o calmă și grăbită trecere, așa cum e la noi? Priviți numai sfeșnicul de granit al acestui turn smălțuit de mâinile evlavnice ale Evului Mediu. Ce ciudat îl mângâie apele soarelui de pe deal! Ce îndelung îi ține piatra în brațele luminii crepusculare! Iar noaptea, parcă un duh roșu, aproape stins, ca un jăratec uitat, arde domol, stingher și înghețat, în toate clădirile omenești ale Apusului.

Iar dincolo, dincolo de scutul rotund al României, mințile oamenilor au sărit în țăndări și stihiile nebuniei și-au sunat trompetele sparte. Lumea aceea s'a prăbușit prea devreme, copleșită de vrerile sale, beată de vise fără căpătâiu și de sânge, amețită de păcatele încrucișate al strămoșilor.

Intre amurgul Apusului și agonia de fiară a Răsăritului, stai tu: zarzăr de suflete, pavăză dură, dangăt de viață, trup de coarde și de vreri, Românie! Deslegați-vă gânduri, alergați peste tundrele paginii, acordați arcușurile degetelor și faceți să cânte lira îndrăgostită a inimii. Iată lumina! Iată aurul răsăritului curgând către rubinele triste ale soarelui-apune și oprindu-se peste catapeteasma altarului tău, sfântă țară Românie. Au început să plouă peste holdele tale toate minunile lumii și trupul tău s'a ridicat în picioare și a cuprins mărul prea mic al globului pământesc. Pe brațele tale, prin ochii tăi proaspeți și clari, va ști ce înseamnă puterea și mărirea și va vedea grădinile paradisului. Căci a lipsit lumii numai voința ta ca să se împace din nou cu ea însăș.

In fața veacurilor tale mă închin, crucificată Românie, căci suferința ta e mântuirea neamului omenesc.

CÂNTUL AL DOILEA

Pământ încins între ape și ocrotit de granitul piscurilor carpatine, tu ești cetatea de pază a Europei, poartă de netrecut între stepă și colină, între fiară și om, între urlet și poesie, cu sabie de foc ai păzit aici comorile Apusului, cu dârzenie de oțel ai stăvilit valurile pustei răsăritene și le-ai oprit aici, pe malurile Nistrului, lângă poarta lumii dintre Dunăre și Carpați.

Simțiți voi turle de catedrale, rafturi de biblioteci, icoane de pe ziduri măestre, cântece pure ale statorniciei și nestatorniciei umane, simțiți voi încă suflul fierbinte al istoriei care v'a lăsat să vă nașteți? Umbră suferindă a lui Dante Alighieri, siluetă de fum și de chin a lui Michelangelo Buonarroti, stafie neliniștită și pribeagă a lui Miguel Cervantes și tu, duh de vin și de zâmbet al lui François Rabelais, dacă ați auzit în viață un zgomot îndepărtat de săbii ciocnite în crâncenă bătălie, de pale de foc mistuind acoperișuri de trestie și cule de șendrilă, de voci mâniate și de albe suflete de viteji fâlfâind către cer, să vă aduceți aminte, în lumea drepților și la judecata din urmă, că zgomotul îndepărtat venea dela hotarul binelui și al frumosului, de acolo de unde sabia Românilor v'a îngăduit să creați. Iar tu, călăreț neprihănit și ridicul, trist cavaler al tristului chip, Don Quijotte dela Mancha și tu Madonă sixtină cu ochi

pământeşti şi tu David de marmoră de subt umbra Signorei florentine, opriţi-vă o clipă mersul prin lume şi îngenunchiaţi lângă zăngănitul de arme care clocoteşte încă, pentru măreţia voastră, la porţile de fier ale Europei! Ingenunchiaţi şi rugaţi-vă pentru morţii necunoscuţi cari v'au dăruit viaţa prin sacrificiul vieţilor lor! Rugaţi-vă pentru sufletele copiilor înjunghiaţi, pentru pântecele mamelor călcate în tropotul armăsarilor, pentru mâinile bătrânilor răstigniţi de barbari, pentru toţi bărbaţii tineri care s'au luptat pentru voi! Şi cântaţi din culori şi cuvinte, din marmoră şi ritmuri de dans, gloria anonimă a neamului din răsărit, frumuseţea stâncilor şi tăria apelor noastre, puternicia pieptarilor şi a inimilor care au veghiat aici atelierele şi schelele voastre, tiparniţele şi bibliotecile voastre, ca să vă puteţi da lumii miracolul acesta ce se chiamă Europa! Inchină-te o clipă, minune de spirit şi crini, lângă criptele cu oseminte ale Românilor carpatini.

De-apururi glorie vouă, rege Boerebista şi Deceneu, mare preot al Dacilor, primii stâlpi de sprijin ai neamului meu. In veci cânta-se-vor faptele voastre de vitejie şi sfinţenie, în veci rugile noastre vor aprinde pe altarul aducerii aminte focuri de slavă. Căci voi aţi tras cele dintâi hotare ale Ţării şi voi aţi urcat în istorie primele nume şi primele steaguri ale acestor ţinuturi. Iar ţie, rege Decebal, înjunghiat la Sarmisegetuza de propria ta mână care n'a cunoscut lanţurile înfrângerii, ţi se roagă încă voinicii spaţiului mioritic pe care i-ai învăţat ce e moartea vitează şi beţia războiului pentru libertatea şi mărirea Patriei.

Priviţi Români, într'un ceas de răgaz, răsăritul soarelui în codrii Carpaţilor. Surprindeţi sbuciumul de sânge al cerului, ochii căprioarelor cari se deschid în lumină, pasul ursului dincolo de gura peşterii, lumina pâraelor cari adună în valuri de cristal lumina înaltă a cerului, ciripitul înviorat al pasărilor, primul sbor al acvilei peste vârful Negoiului şi prima rază a soarelui spărgând besna văgăunilor îngheţate de întunerec. Aşa s'a născut neamul tău, aprigă şi clară Românie: ca ochii căprioarelor, ca primul sbor al acvilei, ca prima undă de lumină răsfrântă în iezerul fără fund, ca zorile zilei încununând crestele Carpaţilor. Şi tot ca un soare a descălecat de peste munţi neamul voevozilor tăi cari au ridicat primul scut românesc, nimicind la Posada hoardele insulei asiatice strecurate noaptea între valurile câmpiei europene. Trei mari veacuri s'au umplut atunci de istorie românească: veacul lui Mircea Basarab, Domn al Munteniei, Severinului, Amlaşului, Făgăraşului şi stăpân peste undele Mării celei mari; veacul lui Ştefan, atletul lui Hristos, biruitor al Semilunei, al Tătarilor nogai şi al trufiei de peste munţi; şi veacul lui Mihai, întregitorul de Ţară, întemeetorul simbolului românesc dela Alba Iulia, ucis de mişei sub cortul din câmpia Turdei. Şi iată iar, ţâşnind de sub cronici, în această oră a amintirii, cuşma lui Matei Voevod, bătrânul cu braţ de fier, fruntea înaltă a lui Neagoe Basarab, înţeleptul şi ziditorul, ochii ageri ai lui Brâncoveanu Constantin, boer vechiu şi domn creştin, carele a împrăştiat mândrul nume de Român si lumina literei scrise peste ţinuturile de dincolo de Mare, până în fundul Orientului.

Cine poate să vă cuprindă în statuile prea mici ale slovei? Cine să cioplească aşa cum trebuie chipurile voastre, domnitori încoronaţi şi neîncoronaţi ai sufletului românesc? Căci niciun graiu nu-i prea istet şi nicio pană prea măiastră pentru a vă măsura staturile, uriaşe cât vremea cunoscută a neamului şi pentru a vă zugrăvi faptele, inimile, dorinţele, făclii de văpae ale acestei, de nimeni înţelese, Românii.

Cum se pot prinde oare literele acestea de albul hârtiei? Cum se poate apleca mâna aceasta peste baladele neamului, când atâtea umbre de cronicari vin din urmă, grele de învăţătură latinească şi de ani? Intâi şi întâi, lui Grigore Ureche cere iertare condeiul acesta şi apoi marelui vornic Miron Costin, al cărui cap, prea greu de gânduri, s'a rostogolit într'o seară din veleat, ca să întărească vorbirea hrisovului „...ci bietul om sub vremi". Iar lui Ion Neculce filele acestea îi sărută dreapta măiastră şi fină, de slovar neîntrecut, ca şi lui Dimitrie Cantemir, Domnul Moldovei, cel ce a dăruit făclia cunoaşterii şi limpezimea europeană a vieţii, curţii barbare şi nepricepute în gesturi alese, a ţarului rusesc. Lângă Petru Movilă, mitropolit al Kievului şi lângă nasul ciuntit şi fruntea fără astâmpăr a spătarului Nicolae Milescu, pana cronicarului de azi se îndoae ca suflată de vânturi prea tari şi nu ştie cum să dăltuiască mai departe în grunzul pergamentului. Căci ei au spart zidurile sălbatice ale Asiei şi au dus acolo lumină ortodoxă şi ochi cercetători, purtând dincolo de apa Donului, de Volga şi de Urali, până sub crenelurile de porţelan ale împăraţilor galbeni, numele tău de bătălie şi de virtute, de cântec şi de iasomie, împărătească de totdeauna, Românie.

Şi când luna uneşte cerul cu pământul printr'o punte de argint, vezi încă, temătorule pelerin al plaiurilor argeşene, o mândră siluetă coborând din înalturi. I-s umerii 'ndoiţi de suferinţă, i-s ochii ascunşi de noaptea pletelor şi de perdeaua lacrimilor, i-s mânile neliniştite şi'nnodate ca nişte gânduri fără deslegare, iar paşii cată nesiguri către un loc al lor, risipit de viscolul vremii. Lângă zidurile albe ale mânăstirii domneşti, unde odihnesc oasele Regilor şi ale Crăiţelor României, pasul umbrei se opreşte iar urechea ei se lipeşte de zidul vechiu şi ascultă un vaer cunoscut, din adânc. Cuvintele sunt abia auzite, ritmul lor sue mai mult de pe buzele trecutului decât din aerul nopţii sau decât din sufletul cărămizii, însă uneori, călătorule pelerin, le vei putea auzi şi tu lângă marea umbră aplecată să le soarbă vaerul. *„Manole, Manole, Meştere Manole, zidul rău mă strânge, trupuşoru-mi frânge..."* Şi parcă o aripă de jale clatină colţurile întunerecului şi umerii Meşterului se sbuciumă în plânset amar, lângă zidirea albă, înaltă şi curată, care ascunde în splendoarea contururilor ei tinereţea Anei şi viaţa pământeană a lui Manole. Zidirea aceasta, pelerinule călător, e simbolul desăvârşit al frumosului împlinit prin sbucium, sacrificiu şi suferinţă, dar e şi simbolul cuprinzător şi limpede al întregei zidiri româneşti. Taina frumuseţilor mânăstirii stă în jertfa Anei şi în lacrimile Meşterului Manole. Taina stăruinţei şi a dăinuirii româneşti peste veacuri stă în moartea şi în lacrimile oştenilor, ale femeilor şi copiilor jertfiţi de Meşterul lumii pentru viaţa fără de sfârşit a Ţării româneşti. Intre cele două creaţii stau numai aripile de şindrilă ale zidarului Manole şi fântâna care povesteşte şi azi despre căderea în moarte a unei vieţi împlinite.

Sunt Leşii, Tătarii sau Cazacii, cei ce au dat foc marginei cerurilor? Căci arde acolo ceva în flacări nemişcate, o pădure, un sat, un ţinut. Iar aici e pace şi linişte. Copacii adorm pe lângă drumuri, care cu fân duc rămăşiţele zilei către alte răsărituri, glasuri de oameni aleargă prin aerul serii, ca nişte fluturi netemători în căutarea unei flori de ureche pe care să se aşeze. Şi acolo ard munţii şi codrii de fag şi călăreţi aleargă parcă pe uliţele cerului, cu lănciile întinse, cu pletele în vântul goanei, fugăriţi de alţi călăreţi, ţâşniţi de subt umbra de smirnă a Putnei.

Aşa sunt cerurile Bucovinei în amurg: flacări de prăpăduri şi zvonuri de luptă. Şi pretutindeni, de sub clopotniţele Sucevei, până sub zugrăvelile Suceviţei şi ale Voroneţului, de lângă pâraele şi luncile Siretului, până sub poalele codrilor din munţi,

plutește ca un aer mai tare, ca o cuprinzătoare boltă de biserică și ca o sabie, amintirea lui Ștefan cel Mare, cel mai mare cu adevărat dintre stăpânii destinelor tale, neprețuită piatră de hotar, sfântă țară Românie, crescută ca un turn de cetate, la porțile lumii.

CÂNTUL AL TREILEA

Odată cu sunetul zurgalăilor s'a oprit și trăsura în fața scărilor boerești pe cari coboară în grabă fusta cu malacov a mamei și cismele bătrâne ale tatălui. In trăsură e zâmbetul fiului, rătăcitor de ani pe meleaguri străine. După îmbrățișări și lacrimi, urma povestea: „Acolo, spunea fiul, acolo unde se oglindesc în Sena turnurile dela Nôtre-Dame și silueta lui Lamartine, acolo se nasc toate ideile noui și mari, acolo mințile luminate pregătesc omenirii un viitor fericit, acolo viața are culoare și merită să fie trăită, acolo e Apusul. Puteți voi bănui puterea și mărirea cuvântului acestuia? Puteți voi măsura ce se cuprinde în înțelesurile lui, voi care nu credeți decât în Dumnezeul holdelor de grâu și în ritmul hodorogit al romanțelor? Frumos, bun, înțelept, uman, acesta e APUSUL. Iar gândurile și faptele noastre nu trebue să râvnească altceva decât să oglindească în ciobul acesta moldo-valah o rază din soarele lui".

Bătrânii dădeau din cap, a mirare. Mai credeau, mai nu credeau. Fiul rătăcitor venea din locuri necunoscute și îndepărtate cu vorbe cunoscute și apropiate: frumos, bun, înțelept, omenesc...

Iată, după aproape o sută de ani, pe nepotul tânărului de demult, coborând în gara cea mare a Bucureștilor, urcând cu amintirea Calea Victoriei și Bulevardele, șoseaua, lacurile, castanii dela Cotroceni, coloanele domnești ale Ateneului. Chipul lui e vesel și ochii râd în soarele auriu care scaldă zidurile înalte și albe ale caselor. In copaci a năvălit toamna ca o oaste de aramă, toamna bogată și grea de simboluri, anotimpul muncii sintetice, al efortului spiritual închis între zidurile iernii care va veni, anotimpul belșugului, al holdelor concentrate în hambare, al semințelor aruncate în brazdă ca să facă să 'ncolțească verdele miraculos al primăverii viitoare, anotimpul împlinit al mănoaselor plaiuri: toamna unică a României. Și tânărul, desamăgit de anii petrecuți departe, va spune bunicului ostenit de aduceri aminte: „Aici e viața adevărată, aici e tinerețea lumii, încordată în luptă cu adevărurile noui, aici belșugul, mărinimia și înțelepciunea. Sub cerul acesta, rotund, întreg și albastru, au trăit și s'au spovedit hârtiei și culorilor, Eminescu, Delavrancea, Coșbuc, Odobescu, Grigorescu, Pârvan, Andreescu și Iorga. Aici cântă încă vioara fără seamăn a lui George Enescu și aici poesia a rămas poesie, tinerețea tinerețe, omul om, satul sat și orașul oraș. Acolo lumea a început să dea îndărăt, către adăpostul pădurilor și către libertatea câmpiilor, căci civilizația orașelor a ajuns o spaimă de moarte. Aici însă progresul și-a păstrat greutatea și o așezare nouă se va naște din mersul înainte al satului către cetate. Acolo, când cade seara, oamenii fug de pe străzi, îngroziți de întunerec ca de o moarte, poeții nu mai știu să cânte, înțelepții să gândească, tinerii să cânte și să râdă. Iar ideile, bietele idei, cad de pe cer ca niște pasări obosite de prea lungi drumuri, se sbat o clipă între ziduri neprietene și mor prin colțuri, uitate și triste că nu mai găsesc unde să-și facă cuib. Acesta e Apusul. Acesta e trecutul. Iar viața adevărată e aici, între hotarele rotunde ale unui nume pe care abia acum îl înțeleg: România!"

Și, rânduri după rânduri, se întorc din Apus tinerii încărcați de dorurile patriei lor, cu umerii încovoiați de desamăgiri, dar cu frunțile pline de lumina unei re-

naşteri pe care minţile lor vor gândi-o, braţele lor vor urca-o şi vor întinde-o peste toate marginile lumii. Căci învierea în glorie a bătrânului continent, secătuit de prea mult efort şi obosit de prea multă frumuseţe, aici se va întâmpla, pe discul acestui soare pur, din fundurile căruia stă să isbucnească *secolul de aur al României.*

Peste reliefurile mişcătoare ale Columnei lui Traian cade seara. Granitul pâlpâie cenuşiu, isbucnit din pământul Romei ca o flacără decolorată de vreme. Şi pe suprafeţele sbuciumate curge istoria cuceririi Daciei, această ultimă ţară care va fi latină şi care va duce mai departe, după ce gloriile surorilor ei vor fi ostenit, moştenirea sacră a insignelor imperiale.

Un moşneag a răsărit lângă mine. Din luminile slabe ale crepusculului? Din piatra cenuşie a columnei? Sau e numai o întruchipare omenească a clipelor, a anilor, a veacurilor cari au trecut prin colţul acela de Univers ca prin faţa unui judecător al istoriei? Glasul moşneagului e aproape stins, ca o candelă în care uleiul e pe sfârşite, însă simt încă tăria grea a silabelor care cad în amurgul din jur, ca picăturile stoarse din stânca sfărâmată a adevărului.

— Dacă te urci în vârful coloanei împărăteşti, spunea moşneagul, vezi împrejur zidurile de marmoră ale Romei. Iar dincolo de ele, cât nu poţi cuprinde cu ochii, sunt marginile lumii, mai departe decât munţii din zare şi decât marea din care soarele soarbe acum ultimele culori. Iată, în faţă, Capitoliul şi, mai la stânga, Colosseumul. In umbra lor a crescut antichitatea, iar soarele care i-a dat viaţă s'a chemat Roma. Iată mai spre dreapta palatul Veneţia. Simţi, cum înfioară încă apele mării numele acesta de val rostogolit în spumă şi vânt? Căci soarele care a dat viaţă ne'nfrânatelor corăbii s'a chemat Roma. Şi mai departe, peste acoperişurile acestea fâlfâe în vânt palmierii din Piazza di Spagna, acolo unde străluceşte încă palatul ambasadorilor spanioli. Iată-le elegantele caravele, umblând în cele patru vânturi, lărgind spaţiul cunoscut al lumii, zdrobind păgânătatea în apele Mediteranei, împrăştiind peste suflete grâul bogat al credinţei creştine, ocolind promontorii necunoscute şi dăruind Europei, alături de galioanele luzitane, numele de stăpână care o încoronează azi. Soarele, peste întinsul stăpânirilor spaniole, nu apunea niciodată, căci globul întreg era o apă şi un pământ peste care fâlfâia stindardul creştin al regilor din Madrid. Şi peste toate faptele eroilor, peste toate suferinţele sfinţilor, peste toate temerităţile descoperitorilor de pământuri, stăteau cele trei coroane ale Papii dela Roma.

Glasul moşneagului tăcu o clipă, ochii lui priviră către soarele care căzuse printre case, ca o pasăre însângerată şi parcă sorbiră din flacările murinde o ultimă scântee de viaţă pentru cuvintele ce aveau să urmeze.

— Vezi biserica aceasta, aşezată la marginea antică a Romei, cuprinzând parcă în rotunjimea cupolei toată graţia împrăştiată a ruinelor din jur? A ieşit din mintea şi din mâna lui Michelangelo, omul care adună în el toate semnele caracteristice ale celei mai turburătoare dintre epocile de strălucire ale Europei: epoca Renaşterii şi a descoperirii omului. De-asupra ei a stat puterea fără capăt a soarelui Romei, din razele căruia au luat apoi lumină regii Luteţiei de pe pământurile armonioase ale Galiei străvechi. Şi acum, în toate frământările de înnoire care cutremură omenirea, se simte ca un duh viu, pulsul veşnic al Romei readuse la viaţă de fruntea fiului de fierar. Pretutindeni, peste toate timpurile, peste toate întâmplările, peste toate revoluţiile şi aşezările continenului, a curs sângele Romei ca un vin fermecat care a preschimbat totul, a topit urâtul, a cizelat chipurile naturii, a schimbat faţetele sufletelor

şi a dat Europei numele şi faima ei nepieritoare. Tu care vii din Sarmisegetuza, tu eşti tânăr ca şi neamul care te-a născut, ca şi forţele ascunse care stau să răzbată de sub schija de oţel a pieptului ţării tale şi nimeni, ca tine şi ca neamul tău, nu poate înţelege lucrurile acestea. Căci stă scris undeva, pe una din paginile pe care Dumnezeu caligrafiază mersul istoriei, că toate neamurile desprinse din trupul Romei sortite sunt să tae drumuri noui şi să stăpânească, în duh şi în faptă, contururile lumii.

Am privit ameţit către bătrânul care-mi vorbea, însă umbra lui nu mai era acolo. Pe cortina largă a apusului rămăsese numai o pâlpâire roşiatecă, amintind locul unde trecuse soarele, iar din răsărit urca pe cer sticlirea de argint a lui Hyperion. In jur fremătau chiparoşii. Ruinele se ridicau din somn către înţelesurile ascunse ale nopţii. Peste fruntea împăratului Traian cădea o lumină curată de sus, iar mâna lui, parcă, se întindea în piatră şi'n timp către mâna cumplită a regelui Decebal. M'am aplecat cu smerenie şi am sărutat, ca prin vis, temelia de granit a columnei. Piatra frigea încă de căldura zilei care apusese dincolo de Capitoliu.

CÂNTUL AL PATRULEA

Slavă ţie oţel copt în foc, bătut de ciocan, lustruit ca o flacără albă, pumnal, sabie, suliţă, săgeată! Slavă ţie pentru sângele regelui Decebal, pentru rănile lui Ştefan cel Mare, pentru moartea lui Mihai Vodă, pentru căderea capului brâncovenesc, pentru uciderea lui Miron Costin, pentru ciopârţirea lui Tudor din Vladimir. Căci din fulgerul tău care a spintecat aerul înainte de a spinteca aşezările cărnii, s'a născut nimbul care încunună azi creştetul României.

Slavă ţie oţel al bătăliilor pentru libertate, zăngănit şi scântee, slavă ţie pentru toate victoriile neamului, pentru toate zorile de nădejde pe care le-ai dăruit de-a-lungul cumplitelor sale bejenii şi suferinţi. Pe cerurile sângerii ale Ţării au rămas încă, proectate pe glorii şi cronici, vijelia de suliţi a lui Mircea la Rovine, semnul săbiei lui Ştefan luminând oştile la Podul Inalt şi la Baia, barda lui Mihai clătinând semiluna la Călugăreni, zâmbetul de paloş domnesc al lui Petru Rareş la Feldioara, zbor al săgeţii din şuerul căreea s'a născut altarul dela Putna.

Oţel din tunurile şi baionetele neatârnării şi ale întregirii, oţel al dreptăţilor cari se împlinesc azi dincolo de malurile Nistrului şi ale Bugului, slăvit fie luciul tău tăios şi aripa ta dătătoare de moarte căci din ele se nasc puterile veşnice ale Patriei, pretutindeni unde bate sufletul sufletului românesc.

Lăudat fii bubuit de tun pentru istoria pe care o scrii cu răscolirile tale cumplite. Lăudat fie gestul tunarului care-ţi descarcă norii de pulbere peste ogoarele duşmanului şi vindecă 'n piepturi setea de dreptate.

Lăudată fii crupă subţire de mitralieră, răpăind ca o ploae de vară, mângâind aerul cu jerbele tale de plumb, făcând să izvorască în lumina soarelui picurii ascunşi ai sângelui. In faţa ta îngheaţă timpul ca subt o aripă de spaimă şi muşcăturile tale sapă adânc în pământul trupurilor.

Lăudată fii sora noastră Moartea, care-ai învăţat să trăiască şi să se bată şirurile lungi de flăcăi viteji cari te-au sărutat şi te-au iubit, pentrucă din îmbrăţişarea voastră pătimaşă s'a născut cântecul României şi cartea de glorie a neamului. Lăudată fii pentru florile de suflete scuturate de demult şi acum şi în vecii vecilor, căci viaţă eşti şi aripa ta, când trece, face să cânte coardele prelungi ale eternităţii din care cobori.

Lăudat fii omule tânăr, care porţi în ochi steaua României. Lăudat fii omule tânăr pentru strămoşii din râurile sângelui, pentru cerurile curate din priviri, pentru arma pe care o porţi în mână spre mântuirea Patriei, pentru condeiul pe care-l ţii între degete întru glorificarea faptelor de viteji şi întru descifrarea viselor tale, pentru coarnele plugului cu care răscoleşti brazda neagră a ţarinei şi pentru tot ce mintea şi braţul tău vor gândi şi vor face întru mărirea României.

Lăudat fii Tu, Dumnezeu al spaţiului românesc, pentru limpezimea apelor şi a sufletelor, pentru frumuseţea plaiurilor, pentru bogăţia holdelor şi pentru liniştea împăcată din ceasul morţii. Lăudat fii Doamne pentru omenia pe care ne-ai dat-o odată cu numele de Român.

Căci nimic nu e mai înalt, mai clar, mai împărătesc şi mai sfânt, dela un cap la altul al întinsului pământ, decât numele tău Românie, lăudată fii pentru toate îndurările tale trecute şi pentru slava ta viitoare, ţară cu trup de oţel şi cu nume de floare

Viena, 26 Februarie—5 Martie 1942.

GÂNDIREA

ANUL XXI Nr. 8 OCTOMBRIE 1942

S U M A R U L:

CÂNTAREA ROMÂNIEI

IDEI, OAMENI, FAPTE

CRONICA LITERARĂ

CRONICA DRAMATICĂ

CRONICA MĂRUNTĂ